

## Oponentský posudek disertační práce

ThLic. Miroslava Pacifika Matějky

### *Analýza biblické důvěry ve světě Pentateuchu*

Disertační práce ThLic. Miroslava Pacifika Matějky *Analýza biblické důvěry ve světě Pentateuchu* (*Analysis of the Biblical Trust in the World of Pentateuch*) byla předložena v roce 2011 na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Školitelem doktoranda byl doc. Josef Hřebík, Th.D., konzultantem Mgr. Pavel Čech, Ph.D. Práce obsahuje v přepočtu 230 normostran textu. Autor předřazuje přemluvu, obsah své práce, seznam zkratk a symbolů. Za textem připojuje bibliografii, rejstřík biblických citací a své curriculum vitae.

V oblasti biblické teologie lze význam disertace spatřovat v provedení důkladné analýzy výrazů vyjadřujících důvěru v rámci Pentateuchu (např. „heemin“ v Nu 20,12b na stranách 90 – 93). Autor je dobře vybaven znalostí jazyků, jak dokládá podkapitola „transliterace cizojazyčných citací“ na s. 13 – 15, která jako zdrojové jazyky předpokládá kromě akkadštiny, hebrejštiny, aramejštiny a řečtiny rovněž syrštinu a arabštinu. Na otázku, zda autor dosáhl cíle, který si stanovil, odpovídá on sám v závěru disertace pozoruhodnou formulací na s. 176: „Celkově považuji podniknuté dílo za vydařené a domnívám se, že původní záměry se podařilo splnit z nejméně 70 procent“.

Kriticky je však třeba vyjádřit se k některým nedostatkům: Po stránce metodologické je zvláštní, že „typické vazby biblických výrazů označujících důvěru“ (kap. 1.3) hledá autor ve všech starozákonních spisech, zatímco se už v titulu své práce (i v jejím dalším postupu) omezuje na Pentateuch. Metodologicky je rovněž pochybné vycházet z řeckého překladu původně hebrejského textu a vnucovat jeho posunutý význam hebrejskému výrazu (např. v Dt 24,15ab chudý člověk údajně „důvěruje, že přežije díky výdělku“ – s. 115). „Teologická analýza biblické důvěry“ (kap. 1.4) je ve struktuře celé práce zařazena předčasně. Měla by spíš být vyhodnocením zkoumání příslušných jazykových jevů.

Použití termínů „božské ctnosti“ pro víru a naději (v nadpisech kapitol 2.1 a 2.2) je v práci zabývající se biblickou teologií poněkud anachronické. Terminologii systematické teologie (zvláště pojmu „fides qua“) mohl však autor využít při rozlišování víry jako důvěry. Obecněji vzato je právě nedostatečné odlišení „víry“ a „důvěry“ jedním z hlavních problémů celé disertace.

Na některých místech zabíhá autor do detailů různého druhu, které jen velmi vzdáleně souvisí s tématem, které si stanovil. Např. ze zkoumání možností manželských svazků mezi příbuznými ve starověkém Orientu i u patriarchů (na s. 63 – 69) lze jen obtížně vyvodit jako dílčí závěr: „Abímelekova důvěra v Abrama je rámcem, umožňujícím přijetí cizího etnika na území Kanaánu. Hebrejové jsou přijati, protože působí věrohodně“ (s. 69).

K prohloubení významu určitého lexému může přispět i jeho sémantické opositum. Mělo by se tak ovšem dít vědomě a důsledně vzhledem k titulu i ohlášené metodologii (jako např. v části 2.1.5 „Mojžíšova chybějící důvěra k Hospodinu“). Na stranách 70 – 71 se však pod nadpisem „Důvěra Jákobova“ hovoří o Jákobově nedůvěře vlastním synům. Příznačný je zde dílčí závěr: „Jákoab byl zpočátku plný nedůvěry vůči svým synům, protože ani on sám nebyl hoden důvěry“ (s. 71).

Součástí odborné exegeze by neměly být spirituálně pastorální úvahy typu: „Mnozí zbožní lidé jsou jistě v pokušení nespokojit se s žádným dosaženým stavem svých úkonů zbožnosti a končí ve skrupulózním hromadění úkonů, které ve svém celku člověka neuspokojí“ (s. 110). Pro tyto úvahy je třeba vytvořit ve struktuře práce zvláštní oddíl.

Autor považuje „absenci hebrejských a řeckých znaků v hlavním textu“ za přednost své studie (s. 175). Není ovšem jisté, zda samotná transliterace hebrejštiny a řečtiny povede k tomu, že text „může bez větších obtíží číst i člověk neznalý biblických jazyků“ (s. 175).

Závěrečné věty třetí kapitoly „Biblická důvěra ve světě Pentateuchu: souhrn“ vyznívají poněkud jednostranně: „Z výše řečeného jasně vyplývá, že celé období před obsazením Země zaslíbené je neseno zásadou: Jedině Bohu má smysl důvěřovat. Pokud člověk složí svou důvěru v jiného člověka, v okolní mocnosti nebo dokonce v nehmotné věci, vždy to skončí špatně“ (s. 174).

Formální stránka zpracování by zasloužila větší autorovu pozornost. Např. číslem 4 je označen jak „závěr“ (s. 175) tak i „bibliografie“ (s. 177), která by podle „obsahu“ měla mít číslo 5. Na s. 96 zůstalo v textu zřejmě autorovo pracovní označení části práce „Afa“. Tato část měla být zřejmě (podle dalšího postupu) označena „2.1.6.1“. Na téže stránce je zmínka o textu, „který byl rozebrán v předchozím paragrafu »Be«“. Také zde se zřejmě ukazuje autorovo pracovní označení příslušné části textu.

Navzdory všem uvedeným nedostatkům se domnívám, že práce splňuje požadavky kladené na disertaci, a doporučuji, aby byla přijata k obhajobě.

V Olomouci dne 29. 8. 2011

doc. Petr Chalupa, CMTF UP Olomouc

